

DOI: 10.20535/2522-1078.2025.1(17).333985

ROR: 02vn54r74

УДК 378.14:004.738

Надходження до редакції: 30.04.2025

Прийняття до друку: 09.05.2025

Саварин П. В.

канд. пед. наук, доц. кафедри цифрових освітніх технологій, Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

savaryn.pasha@Intu.edu.ua

ORCID: 0000-0001-7140-7068

Savaryn P.

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Digital Educational Technologies of Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

savaryn.pasha@Intu.edu.ua

ORCID: 0000-0001-7140-7068

ПЕРСОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНА МЕРЕЖА ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕДІЙНИКІВ PERSONAL LEARNING NETWORK AS A SPECIAL FORM OF MODERN EDUCATIONAL COMMUNICATION FOR FUTURE MEDIA PROFESSIONALS

Анотація. У статті досліджено питання персональної навчальної мережі (PLN) як особливої форми сучасної освітньої комунікації майбутніх медійників, що формується в умовах модернізації цифрового освітнього середовища. PLN визначено як сукупність індивідуально обраних контактів, ресурсів і платформ, які сприяють неперервному професійному розвитку та самонавчанню.

Встановлено, що PLN є унікальною для кожного користувача, не має жорстко фіксованої структури й розвивається динамічно, відповідно до потреб, цілей та інтересів майбутнього фахівця, формується за допомогою соціальних мереж, блогів, форумів, спеціалізованих веб-сайтів, професійних платформ.

Описано три рівні побудови PLN: коло особистих наставників, групи за інтересами та експертне середовище. Проаналізовано переваги використання PLN у контексті сучасної освіти, зокрема гнучкість доступу до знань, можливість персоналізації освітнього процесу, інтеграцію неформального та формального навчання.

Акцентовано на тісному зв'язку PLN з персональним освітнім середовищем здобувача вищої освіти. Розкрито роль конективізму як теоретичної основи побудови ефективної взаємодії. Розглянуто виклики, пов'язані з побудовою PLN, такі як інформаційне перенавантаження, наявність критичного мислення й саморегуляції в умовах використання навчальної мережі. Підкреслено значення активної участі здобувача вищої освіти у створенні й оновленні контенту в межах своєї мережі для підтримання її продуктивності.

На основі аналізу актуальних досліджень і практичних прикладів запропоновано рекомендації щодо створення, підтримання й розвитку ефективних PLN майбутніх фахівців.

Ключові слова: персональна навчальна мережа (PLN), освітня комунікація, цифрові технології, самонавчання, соціальні медіа, медійна сфера, професійний розвиток, цифрове освітнє середовище.

Abstract. The article examines the issue of personal learning network (PLN) as a special form of modern educational communication for future media professionals, which is being formed in the context of the modernization of the digital educational environment. A PLN is defined as a set of individually selected contacts, resources and platforms that facilitate continuous professional development and self-learning.

It is established that a PLN is unique for each user, does not have a rigidly fixed structure and develops dynamically, in accordance with the needs, goals and interests of the future specialist. It is typically formed through social networks, blogs, forums, specialized websites, and professional platforms.

The author identifies three levels in the construction of a PLN: a circle of personal mentors, interest-based groups, and an expert community. The article highlights the advantages of utilizing PLNs in contemporary education, including flexible access to knowledge, personalized learning opportunities, and the integration of formal and non-formal educational experiences.

The close connection between the PLN and the personal educational environment of higher education students is underscored, with particular emphasis on the theoretical framework of connectivism as a foundation for effective interaction. The article also addresses challenges associated with developing a PLN, such as information overload, the need for critical thinking, and the importance of self-regulation in navigating the learning network. The importance of active participation of higher education students in creating and updating content within their network to maintain its productivity is emphasized.

Based on the analysis of current research and practical examples, recommendations for the creation, maintenance and development of effective personal learning networks of future professionals are proposed.

Keywords: personal learning network (PLN), educational communication, digital technologies, self-study, social media, media sphere, professional development, digital educational environment.

Постановка проблеми. Високий рівень мережевої взаємодії є однією з ключових характеристик цифрового освітнього середовища, що має особливе значення для навчальних мереж. Такого типу мережі забезпечують доступ до інформації та ресурсів, які значно перевищують попередні можливості як за обсягом, так і за різноманітністю [8]. Крім того, цифрові середовища характеризуються прискореною динамікою

інформаційних змін, що зумовлює необхідність безперервного навчання для підтримки актуальності компетентностей у професійній, особистій та громадянській сферах.

На відміну від традиційних у минулому підходів, коли періодичне ознайомлення з друкованими виданнями та участь у заходах професійних спільнот вважалися достатніми для отримання достовірної наукової інформації, у сучасному цифровому суспільстві контент може зазнавати значних змін протягом коротких періодів часу. Хорошим інструментом для опрацювання масивів даних є створення персональної навчальної мережі [16].

Актуальність дослідження полягає в тому, що, незважаючи на наявні в контексті тематики створення та функціонування персональних навчальних мереж наукові розвідки, залишаються невирішені питання щодо ефективних стратегій їх застосування в різних освітніх контекстах, а також щодо оцінки їхнього довгострокового впливу на якість освіти.

Огляд літератури. Уперше навчання за допомогою мережі згадано в книзі «Deschooling Society» австрійця Івана Ілліча [6]. Далі варто відзначити науковий доробок Чарльза А. Фіндлі, який провів аналіз тенденцій і розробив прототипи середовищ для спільного навчання, що стали основою для подальших досліджень і розвитку того, що було названо «спільним мережевим навчанням» [3]. У 2000 році Джон Сілі Браун і Пол Дугід випустили працю «Соціальне життя інформації» та запропонували концепцію «мережі практики», неофіційної соціальної мережі, що розвивається та підтримує обмін інформацією між особами, згрупованими навколо практичного завдання [14].

У 2005 році автор аббревіатури МООС Джордж Сіменс опублікував наукову статтю під назвою «Конективізм: теорія навчання в цифрову епоху» [13], в якій він стверджував про необхідність нової теорії навчання, яка б охоплювала суть підготовки майбутнього фахівця і представляла процес мережевого створення знань і дидактичного процесу його реалізації. Одні з останніх наукових досліджень у цьому напрямі пов'язані з вивченням персональних навчальних мереж в умовах пандемії COVID-19 [8] та ролі соціальних мереж у навчальному процесі [7; 16].

Мета дослідження — охарактеризувати концепцію персональної навчальної мережі як особливої форми сучасної дидактичної комунікації в цифровому суспільстві, визначити її ключові характеристики, переваги

та виклики впровадження в практику підготовки майбутніх фахівців сфери медіа.

Методи дослідження. Аналіз наукової літератури використовувався для виявлення ключових визначень, характеристик та тенденцій розвитку концепції персональної навчальної мережі. Також аналізувалися актуальні дослідження та практичні приклади для розробки рекомендацій щодо створення, підтримки та розвитку ефективних PLN. Огляд літератури охоплював історичні аспекти виникнення концепції мережевого навчання, зокрема праці Івана Ілліча, Чарльза А. Фіндлі, Джона Сілі Брауна та Пола Дугіда, а також Джорджа Сіменса щодо конективізму. Були розглянуті й сучасні дослідження, присвячені PLN в умовах пандемії COVID-19 та ролі соціальних мереж у навчанні.

Персональна навчальна мережа розглядалася як складна система, що складається з різних компонентів та взаємозв'язків між ними. Цей підхід дозволив структурувати розуміння PLN, зокрема через опис трьох рівнів її побудови. Застосування цих методів дозволило дослідити PLN як особливу форму сучасної освітньої медіакомунікації, проаналізувати її переваги, виклики та роль у модернізації цифрового освітнього середовища.

Результати дослідження. Коли ми припускаємо, що здобувачі вищої освіти навчаються лише в аудиторії або на курсах дистанційного (чи змішаного) навчання, то не враховуємо значну частину дидактичного контенту в контексті підготовки майбутнього фахівця сфери медіа. Насправді багато інформації надходить з інших ресурсів, зокрема — персональних навчальних мереж. Персональна навчальна мережа — це концепція, що описує мережу людей, з якими здобувач освіти взаємодіє для забезпечення цілісної дидактичної підготовки [16]. Вона може охоплювати одногрупників, викладачів, експертів, інших людей, які поділяють інтереси майбутнього медіафахівця. Така мережа розширює можливості для навчальної комунікації, надаючи доступ до різноманітних точок зору, компетентностей та досвіду.

Персональні навчальні мережі складаються з формальних і неформальних мереж осіб зі схожими цілями та інтересами, які взаємодіють за допомогою цифрових інструментів, щоб обмінюватися інформацією, вчитися один в одного, вирішувати поточні навчальні проблеми та співпрацювати в колективі односторонніх [2; 10; 11; 15]. Хоча персональні навчальні мережі можуть охоплювати як цифрові, так і особисті зв'язки [11], за основу дослідження ми взяли розгляд саме цифрових навчальних

мереж та ключових аспектів їх функціонування для забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців в епоху розвитку сучасних цифрових технологій.

Нині навчальна взаємодія здобувачів освіти та викладачів відбувається переважно через соціальні медіа, такі як X, LinkedIn, Facebook і блоги. Майбутні медіафахівці налагоджують комунікаційні зв'язки, формують необхідну для майбутньої професійної діяльності базу знань і постійно самовдосконалюються. Хоча в межах облікового запису персональної навчальної мережі здобувач освіти може мати досить багато так званих «віртуальних друзів», цілком зрозуміло, що не всім він може довіритись як справжньому другу та не всіх людей може запросити до себе додому [18]. Цілком можливо, що з частиною з них він навіть не зустрінеться. Це є нормою в сучасному цифровому суспільстві.

Загалом, персональні навчальні мережі надають набагато більше ресурсів та дидактичного контенту, ніж можна зібрати та опрацювати окремо чи невеликою навчальною групою [12]. Зокрема, Хедлі Фергюсон говорить про це так: «До того, як я побудував свою мережу професійного навчання, я навчався сам. Якщо мені потрібно було щось зрозуміти для нового розділу, я досліджував це самостійно... Це спільнота людей у всьому світі, які навчаються разом» [2, с. 13]. Незважаючи на те, що науковець конкретно згадує професійну навчальну мережу, механізм її реалізації та функціонування майже такий самий, як і в персональній навчальній мережі, лише з іншим фокусом. Ключовою тут є ідея «навчання разом». Зв'язок з іншими людьми відбувається з метою знайти відповідь на поставлені запитання, а отже, отримати нові знання [8]. Важливою частиною цієї концепції є теорія конективізму.

Персональна навчальна мережа тісно пов'язана з персональним освітнім середовищем майбутнього фахівця. Мартіндалей Трей та Майкл Довді описують персональну навчальну мережу як «прояв неформальних процесів навчання студента через Web» [17, с. 182]. Можна дещо розширити зазначене твердження: «персональна навчальна мережа більш явно включає людські зв'язки, які опосередковуються через персональне навчальне середовище» [17, с. 125]. Ґрунтуючись на цих дефініціях, можна підсумувати, що персональне навчальне середовище в сучасному цифровому суспільстві стало підмножиною персональної навчальної мережі здобувача освіти.

Для концептуалізації персональної навчальної мережі слід передбачити три ключові рівні, з особистістю здобувача освіти в центрі.

Найближче і найменше коло охоплює друзів і особистих наставників майбутнього фахівця сфери медіа. Наступний рівень включає групи, які поділяють його інтереси, але не обов'язково є близькими друзями. До останнього рівня входять експерти, професіонали-практики та знаменитості — люди, з якими, здобувач освіти, напевно, не дуже спілкується особисто, але на яких він в основному рівняється у процесі особистісного самовдосконалення і в яких вчиться кращих рис професійної майстерності [18].

Персональна навчальна мережа є гнучкою та може включати різноманітні інструменти й методи, які користувач обирає відповідно до власних потреб і цілей. Більшість людей використовують комбінацію інструментів для створення своєї власної мережі, яка б задовольняла всі навчальні запити. Найпростіший спосіб визначити потрібні інструменти — це зрозуміти, які функції необхідні для побудови індивідуального освітнього осередку. Наприклад, однією з ключових потреб може бути збирання інформації з цікавої галузі знань. У цьому випадку різноманітні тематичні блоги, розсилки електронною поштою, спеціалізовані вебсайти, новинні групи та подкасти можуть забезпечити постійний потік актуальних інформаційних даних для створення персональної навчальної мережі.

Хоча неформальні мережі та їх дидактичні можливості є характерною рисою для побудови альтернативного освітнього середовища, персональні навчальні мережі нерідко також охоплюють і формальні засоби навчання. Наприклад, масові відкриті онлайн-курси (MOOCs) пропонують як засіб отримання додаткових фахових компетентностей з навчальних дисциплін багато коледжів і університетів. Також є освітні вебпортали, де розміщені онлайн-курси з різноманітних тем, які майбутній фахівець може опанувати. Найбільші з них — це Udemu та Coursera. Навіть YouTube є гарним вибором для пошуку відуального дидактичного контенту для певних навичок і навчальних тем. Узагальнивши сказане, можна зазначити, що персональна навчальна мережа — це те, що хоче бачити кожна людська особистість, і вона відображає персоніфіковані уподобання, мотивацію та бажання знати кожного індивіда [9; 10].

Оскільки існує велика різноманітність доступних інструментів і цілей для персональної навчальної мережі, то не всі вони матимуть однаковий вигляд. Крім того, інструменти інклюзивної підтримки постійно змінюються, і деякі з них мають різноманітні функції та переваги. Ураховуючи

різноманітність доступних дидактичних інструментів, розпочинати роботу з ними може бути досить складно, тому наведемо поради щодо того, що необхідно для створення успішної персональної навчальної мережі.

Найкращий спосіб розпочати — обрати конкретний інструмент і працювати з ним до набуття комфорту [15]. Налаштування джерел поточної інформації є гарним початком, а вебсайти організацій можуть багато чого запропонувати. Наприклад, для тих, хто цікавиться розробкою односторінкових веб-сайтів на CMS MODX, веб-сайт <https://modx.com/> містить список ресурсів, включаючи форум, канал у Slack, документацію, блог MODX.today, відгуки клієнтів та інформацію про професіоналів MODX. На сайті <https://modx.com/> також є посилання на сторінки спільноти MODX у Facebook, X, Github та LinkedIn. Це є чудовим початком, оскільки поєднує користувача з організацією, що задовольняє особисті фахові інтереси, а також зі сторінками форумів та соціальних мереж для комунікації з іншими професіоналами-практиками, які поділяють спільні інтереси.

Зокрема, перевіряючи сторінку Facebook, часто можна знайти цікаву інформацію, наприклад, про візуальний інтерфейсний редактор з можливістю адаптування для MODX CMS. Кілька кліків можуть привести до https://modxcms.github.io/fred/index_md.html, де розміщено велику кількість матеріалів про побудову односторінкових вебсайтів у цьому редакторі. На цьому етапі вже є веб-сайт організації з щомісячними оновленнями, сторінка у Facebook з щотижневими дописами та відповідний блог, що оновлюється раз на кілька тижнів. Це є хорошим початком для створення PLN. Згодом, можливо, виникне потреба провести онлайн-аудит створеного веб-сайту, і після запиту через деякий час з вами зв'яжеться хтось із спільноти MODX для допомоги. Також можна спробувати пов'язати візуальний редактор з роботою інших застосунків для MODX та пошукати відповідні відео на YouTube. Важливо пам'ятати, що «не варто намагатися читати все», однак необхідно постійно приділяти час опрацюванню своїх джерел [11].

Останній крок, який слід розглянути при розробці персональної навчальної мережі, — подумати про створення власного контенту. Єдина річ, яка робить персональну навчальну мережу чудовим дидактичним засобом, — це контент та досвід. Без людей, які роблять свій непосильний внесок в її розвиток, персональна навчальна мережа швидко б стала непридатною до застосування. Наприклад, ніхто ж не хоче переглядати сторінку у Facebook, де останній пост був три місяці тому. Отже,

розвиваючи присутність у соціальних мережах, слід постійно оновлювати контент та брати активну участь у його створенні, зокрема відокремлюючи професійне від приватного [18].

Однак, коли персональна навчальна мережа сформована, потрібно стежити за її подальшим розвитком. Без уваги та постійного вдосконалення вона не принесе користі, а інтерес до неї зникне. З часом певний ресурс мережі може перестати бути корисним, тому його без вагань можна видалити. Однак, після вилучення застарілого контенту обов'язково потрібно додати новий, більш цікавий.

Висновки. Концепція персональної навчальної мережі — важлива інновація в сучасній освіті. Вона відображає перехід від традиційних моделей навчання, орієнтованих на передачу здобувачу освіти компетентностей, до підходів, що акцентують увагу на активній ролі майбутнього медійника у власному навчанні та професійному розвитку.

Персональна навчальна мережа розширює можливості для дидактичної комунікації, створюючи мережу зв'язків з іншими здобувачами вищої освіти, викладачами, експертами галузі та професіоналами-практиками, які можуть підтримати освітній процес. Впровадження такої мережі в практику підготовки майбутніх медійників вимагає від викладачів нових навичок та ролі фасилітатора, який підтримує студентів у їхньому навчанні. Також необхідно забезпечити доступ до технологій та ресурсів, а також сформувати дидактичне середовище, яке сприяє самостійності, співпраці та критичному мисленню.

У створенні персональної навчальної мережі різноманітність — ключовий фактор успіху. Участь у різних спільнотах з різними сферами уваги забезпечує сприятливу атмосферу для навчання. Це особливо легко зреалізувати в сучасному цифровому середовищі, адже немає необхідності погоджуватися на інформаційні джерела, які не відповідають освітнім потребам. Зрештою, кожен здобувач вищої освіти може обрати саме ті інструменти та вебресурси, які відповідають його навчальним потребам та способам самовдосконалення, а вони не будуть однаковими для всіх і здатні змінюватися з часом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Delaney S., Redman C. Incorporating collaborative, interactive experiences into a technology-facilitated professional learning network for pre-service science teachers // Proceedings of the International Conference E-Learning

- 2014 — Part of the Multi Conference on Computer Science and Information Systems, MCCSIS 2014. 2014. C. 369–373.
2. Ferguson H. Join the flock! // *Learning & Leading with Technology*. 2010. T. 37, № 8. C. 12–15.
 3. Findley C. A. Collaborative Networked Learning: On-line Facilitation and Software Support. Burlington, MA : Digital Equipment Corporation, 1988.
 4. Gillespie T., Boczkowski P., Foot K. Media Technologies : Essays on Communication, Materiality, and Society. Cambridge, MA : MIT Press, 2014. 344 c.
 5. Gordon D. The New Learning Revolution : How Britain Can Lead the World in Learning, Education, and Schooling. UK : Network Educational Press Ltd, 2005. 127 c.
 6. Illich I. Learning Webs. Deschooling Society. London : Calder & Boyars, 1971. 50 c.
 7. Le V. H., McConney A., Maor D. Social networking sites as affordable tools for high-potential personal learning networks: the case of teachers as learners in Vietnam // *Educational Research for Policy and Practice*. 2024. T. 23. C. 313–335. <https://doi.org/10.1007/s10671-024-09369-4>
 8. Salcedo M. C. Q., Bagunu J. R. M., Apolinario R. R. U. Connections Matter: Personal Learning Network (PLN) Amidst the Pandemic // *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*. 2024. T. 13, № 1. C. 35–58.
 9. Moreillon J. Building your PERSONAL LEARNING NETWORK (PLN): 21st-century school librarians seek self-regulated professional development online // *Knowledge Quest*. 2016. T. 44, № 3. C. 64–69.
 10. Nelson C. J. Personal Learning Networks // *Knowledge Quest*. 2012. T. 40, № 3. C. 70–74.
 11. Perez L. Innovative professional development // *Knowledge Quest*. 2012. T. 40, № 3. C. 20–22.
 12. Ross C. R. та ін. The use of Twitter in the creation of educational professional learning opportunities // *Administrative Issues Journal: Connecting Education, Practice, and Research*. 2013. T. 5, № 1. C. 55–76.
 13. Siemens G. Connectivism: A learning theory for the digital age // *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*. 2005. T. 2.
 14. Brown J. S., Duguid P. The Social Life of Information. Boston, MA : Harvard Business School Press, 2000. 320 c.
 15. Trust T. Professional Learning Networks Designed for Teacher Learning // *Journal of Digital Learning in Teacher Education*. 2012. T. 28, № 4. C. 133–138. <https://doi.org/10.1080/21532974.2012.10784693>

16. Viner J. Using social media to develop a personal learning network // *The School Librarian*. 2024. Т. 72, Вип. 3. С. 28.
17. Veletsianos G. *Emerging Technologies in Distance Education*. Athabasca : Athabasca University Press, 2010. 335 с.
18. What are Personal Learning Networks? // *SHIFT eLearning*. URL: <https://www.shiftelearning.com/blog/personal-learning-networks> (дата звернення: 28.03.2025).

REFERENCES

1. Delaney, S., & Redman, C. (2014). Incorporating collaborative, interactive experiences into a technology-facilitated professional learning network for pre-service science teachers. *Proceedings of the International Conference E-Learning 2014 — Part of the Multi Conference on Computer Science and Information Systems (MCCSIS 2014)*, 369–373.
2. Ferguson, H. (2010). Join the flock! *Learning & Leading with Technology*, 37(8), 12–15.
3. Findley, C. A. (1988). *Collaborative networked learning: On-line facilitation and software support*. Burlington, MA: Digital Equipment Corporation.
4. Gillespie, T., Boczkowski, P., & Foot, K. (Eds.). (2014). *Media technologies: Essays on communication, materiality, and society*. Cambridge, MA: MIT Press.
5. Gordon, D. (2005). *The new learning revolution: How Britain can lead the world in learning, education, and schooling*. UK: Network Educational Press Ltd.
6. Illich, I. (1971). Learning webs. In *Deschooling society* (pp. 1–50). London: Calder & Boyars.
7. Le, V. H., McConney, A., & Maor, D. (2024). Social networking sites as affordable tools for high-potential personal learning networks: The case of teachers as learners in Vietnam. *Educational Research for Policy and Practice*, 23, 313–335. <https://doi.org/10.1007/s10671-024-09369-4>
8. Salcedo, M. C. Q., Bagunu, J. R. M., & Apolinario, R. R. U. (2024). Connections matter: Personal learning network (PLN) amidst the pandemic. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 13(1), 35–58.
9. Moreillon, J. (2016). Building your personal learning network (PLN): 21st-century school librarians seek self-regulated professional development online. *Knowledge Quest*, 44(3), 64–69.
10. Nelson, C. J. (2012). Personal learning networks. *Knowledge Quest*, 40(3), 70–74.

11. Perez, L. (2012). Innovative professional development. *Knowledge Quest*, 40(3), 20–22.
12. Ross, C. R., et al. (2013). The use of Twitter in the creation of educational professional learning opportunities. *Administrative Issues Journal: Connecting Education, Practice, and Research*, 5(1), 55–76.
13. Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2.
14. Brown, J. S., & Duguid, P. (2000). *The social life of information*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
15. Trust, T. (2012). Professional learning networks designed for teacher learning. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 28(4), 133–138. <https://doi.org/10.1080/21532974.2012.10784693>
16. Viner, J. (2024). Using social media to develop a personal learning network. *The School Librarian*, 72(3), 28.
17. Veletsianos, G. (Ed.). (2010). *Emerging technologies in distance education*. Athabasca: Athabasca University Press.
18. SHIFT eLearning. (n.d.). What are personal learning networks? SHIFT eLearning. Retrieved March 28, 2025, from <https://www.shiftelearning.com/blog/personal-learning-networks>.